H4C SUBSTANTIIVIEN SUKU

(päivitelty 17.10.2021)

4 HEPREA KIELIOPPI https://gen.fi/h4.html
H4C SUBSTANTIIVIT https://gen.fi/h4c.html
H4C Substantiivien suku
https://gen.fi/h4c-suku.html

SISÄLLYSLUETTELO (luonnos)

00. Dokumentteja
0. Johdanto
1. Päätteettömät maskuliinit
2. ־ֶה- segol–he-päätteiset
3. ־ִי- chirik–jod-päätteiset
4. ־ן- nun-päätteiset
5. ־ָה- kamats–he-loppuiset/päätteiset maskuliinit
6. ־ת- tav-kirjaimeen päättyvät maskuliinit
7. Kaksisukuiset substantiivit
8. Yhdyssanojen suku

00. DOKUMENTTEJA

H3C Päätteettömiä maskuliineja
https://gen.fi/h3c-mask-paatteettomia.html
H4C Feminiinit Johdanto
https://gen.fi/h4c-fem-johd.html
H4C Segolaattien taivutus
https://gen.fi/h4c-segolaattien-taivutus.html
H4H Lokatiivi
https://gen.fi/h4h-lokatiivi.html

Academy of the Hebrew Language
https://hebrew-academy.org.il/
Aejmelaeus et al.: Ihan täyttä hepreaa. Kirjapaja 2015, s. 32–35
Lyytikäinen & Gamzu: Opi hepreaa. Aurinko Kustannus 2020 [2017], s. 31–33 [27–29]

0. JOHDANTO

Kaikki heprean substantiivit ovat suvullisia: maskuliineja tai feminiinejä. Sama koskee myös muita nomineja (adjektiivit, pronominit, numeraalit) ja partisiippeja, jotka taipuvat pääsanansa suvun mukaisesti. Maskuliinit viittaavat syvimmiltään Herraan: Isään ja Poikaan eli Sulhaseen, so. Jeesukseen Jumalana. Feminiinit taas viittaavat ihmiseen, joka on alamaisuussuhteessa Isään, so. Jeesukseen ihmisenä osana morsiusseurakuntaa.

Tanachissa on yli 50 substantiivia, jotka esiintyvät sekä maskuliinina että feminiininä. Nämä kaksisukuiset sanat tuovat julki Kristuksen kaksiluontoisuutta: Vapahtajamme on erottamatta, sekoittamatta ja jakamatta täysi/tosi Jumala ja täysi/tosi ihminen.

> 10 Minä iloitsen suuresti Herrassa, minun sieluni riemuitsee minun Jumalassani, sillä hän pukee minun ylleni autuuden vaatteet ja verhoaa minut vanhurskauden viittaan, sulhasen kaltaiseksi, joka kantaa juhlapäähinettä niin kuin pappi, ja morsiamen kaltaiseksi, joka on koruillansa kaunistettu. (Jes. 61:10)

Yksinkertaisinta on lähteä liikkeelle siitä perusolettamuksesta, että substantiivi on maskuliini. Maskuliinisanoja on enemmän ja niitä myös käytetään runsaammin. Suurin osa maskuliineista on tunnuksettomia. Lisäksi on joitakin erillisiä maskuliinin päätteitä.

Maskuliinisubstantiivit kuuluvat johonkin seuraavista ryhmistä:

– 1. päätteettömät maskuliinit

– 2. ־ֶה segol–he-päätteiset (kaikki maskuliineja)

– 3. ־ִי chirik–jod-päätteiset (kaikki maskuliineja)

– 4. ־ן nun-päätteiset (kaikki maskuliineja)

– 5. ־ָה kamats–he-loppuiset/päätteiset maskuliinit

– 6. ־ת tav-kirjaimeen päättyvät maskuliinit
  – juureen kuuluvaan tav-kirjaimeen loppuva sana on päätteetön maskuliini, lisätty tav-pääte on feminiinin tunnus

Seuraaviin ryhmiin kuuluvat substantiivit ovat feminiinejä:

– 1. naista, naispuolista ja naaraseläintä tarkoittavat
– 2. kamats–he-päätteiset (erisnimiä lukuun ottamatta käytännössä kaikki)
– 3. tav-päätteiset (valtaosa)
– 4. parilliset ja monikolliset ruumiinjäsenet (lähes kaikki)
– 5. maat ja valtiot (kaikki)
– 6. kaupungit ja kylät (kaikki)
– 7. kielet (kaikki)
– 8. kirjainten (konsonanttien) nimet (kaikki)
– 9. monet abstraktikäsitteet

– 10. erikseen opeteltavat päätteettömät feminiinit

H4C Feminiinit Johdanto
https://gen.fi/h4c-fem-johd.html

1. PÄÄTTEETTÖMÄT MASKULIINIT

Valtaosassa maskuliineja ei ole päätettä. On kuitenkin olemassa päätteettömiä nominikaavoja: esim. segolaatit, mem-nominit, partisiipit, verbaalisubstantiivit ja kattaal-tekijännimi. Katso esimerkkejä:

H3C Päätteettömiä maskuliineja
https://gen.fi/h3c-mask-paatteettomia.html

2.2 הֶ֫- SEGOL–HE-PÄÄTE

Segol–he-pääte on sanajuureen kuulumaton maskuliinin tunnus.

הֶ֫-

הֶ֫- st. constr./nismach

Segol–he-pääte esiintyy tertiae he -juurissa eli sanajuurissa, joissa kolmantena radikaalina on he-kirjain. Vaikka segol–he-pääte ei juureen kuulukaan, niin se samalla kuitenkin tulee kertoneeksi juuresta päätteen edeltä pois jääneen he-kirjaimen.

Kieliopillisesti segol–he-pääte on usein verbitaivutukseen kuuluvan partisiipin tunnus. Partisiippeja käytetään runsaasti substantiivisesti tai substantiivien tapaan taipuvina adjektiiveina. Feminiini muodostetaan segol–he-päätteisistä sanoista yksinkertaisesti kamats–he-päätteellä.

Omistettava rakennemuoto (st. constr., NH nismach) muodostetaan segol–he-päätteisistä substantiiveista tsere–he-päätteellä.

בּוֹנֶה [בֹּנֶה] בונה mask. [pa. partis.] [kootɛɛ-nom.] (29x)
– 1. rakentaja, rakennusmies
– 2. NH majava

בּוֹנֶה־

בּוֹנֵי־ בּוֹנִים

בּוֹנָה fem. בּוֹנוֹת

√בנה (בני) v. (373x) rakentaa (sisätila)

מוֹרֶה mask. [hif. partis.] [mootɛɛ-nom.] (7x)

– 1. (4x) opettaja
– 2. (3x) syyssade
(lokakuun lopusta joulukuun alkuun, kasvukauden alkusade)

מוֹרֵה־

מוֹרֵי־ מוֹרִים

מוֹרָה fem. מוֹרוֹת

√ירה (ירי) heittää kohti maalia, asettaa perustus, v. (80x)

pa. heittää, syöstä, ampua, koota, laskea peruskivi
nif. tulla ammutuksi
hif. heittää, ampua, antaa sataa; opettaa, kertoa; antaa merkkejä

שָׂדֶה mask. [kaatɛɛ-nom.] (320x)

– 1. BH pelto, keto, niitty, laidun, avoin maa
– 2. NH ulkoalue, kenttä

שְׂדֵה־

שְׂדוֹת־ שְׂדוֹת [־שְׂדֵי]

– opettele monikko ulkoa

√שדה tuottaa ruokaa, ylläpitää elämää

mask. NH lentokenttä

שְׂדֵה־תְעוּפָה שדה תעופה

2.3 י- I-PÄÄTE

I-pääte on maskuliinin tunnus.

יִ-

יְהוּדִי adj./subst. juutalainen

יְהוּדִית adj. fem. juutalainen

יְהוּדָיָה יהודייה subst. fem. juutalaisnainen

פִּינִי adj./subst. FW suomalainen

פִּינִית adj./subst. fem. suomalainen

Substantiivin lopussa oleva jod voi olla myös juurikirjain.

√חלה (חלי) olla sairas

חֹלִי [חָלְיִ] חולי mask. [o-segol.]

sairaus

חולאים / חוליים חֳלָאִים / חֳלָיִים

mask. sairaala

בֵּית־חוֹלִים בית חולים

2.4 ן- NUN-PÄÄTE

Nominaalinen nun-pääte voi osoittaa seuraavia asioita:

– abstraktisana
– tekijännimi

– diminutiivi
– adjektiivi
– kemiallinen ainesosa

אֲבַדּוֹן mask. (5x)

tuonela, manala, kadotus, syvyyden kuilu,
> Abaddon (Ilm. 9:11)

√אבד kadota, hävitä, tuhoutua

אַבְדָן mask. (2x)

tuho, perikato

√אבד kadota, hävitä, tuhoutua

אֶבְיוֹן adj. (61x)

kurja, köyhä, "tarvitsevainen"

√אבה tahtoa, suostua tahtoon

בִּנְיָן mask. (7x)

rakennus, rakennelma, MH verbikonjugaatio

√בנה rakentaa

חַמְצָן mask. [katlaan-tekijänn.] NH happi, "happamaksi tekijä"

√חמץ olla hapan

לַמְדָן mask. [katlaan-tekijänn.] MH

oppinut

√למד oppia

מִנְיָן mask.

– 1. PBH lukumäärä
– 2. MH minjan, so. 10 miehen vähimmäismäärä
synagogajumalanpalvelusta varten (1. Moos. 18:32)
– 3. NH päätösvaltaisuus

√מנה jakaa osiin, laskea lukumäärä

עִנְיָן mask. (8x)

työ, tehtävä, asia

√ענה olla riippuvainen, v. vastata

פחדן פַּחְדָן adj. MH [katlaan-tekijänn.]

pelkäävä, pelkuri-

√פחד pelätä

שִׁמְשׁוֹן henk. mask. [diminut.] (38x)

Shimshon [Simson],
"(pikku) aurinko, aurinkoinen"

√שמש palvella

שֶׁמֶשׁ mask./fem. (NH fem.) [i-segol.] aurinko, "palvelija"

שִׁמְשׁוֹת

2.5 ־ָה KAMATS–HE-PÄÄTTEISET MASKULIINIT

Muutama äärimmäisen harvinainen kamats–he-päätteinen maskuliini kannattaa opetella ulkoa.

Laila- eli yö-sana voidaan teknisesti määritellä lail-sanan lokatiivimuodoksi. Kielihistoriallisesti lokatiivin voidaan katsoa kuuluvan nominien a-päätteisiin akkusatiivimuotoihin.

H4H Lokatiivi
https://gen.fi/h4h-lokatiivi.html

לַ֫יְלָה mask. [lokat.] yö, "kohti yötä"
לַ֫יִל mask. [diftongisegol.] yö לֵילוֹת

פֶּ֫חָה mask.
– 1. (27x) (L akk. bēl paḥāti, "alueen herra") käskynhaltija, kuvernööri
– 2. NH pašša, osmanien valtakunnassa ollut korkeiden viranhaltijoiden arvonimi, joka on ollut käytössä myöhemmin myös Turkissa ja Egyptissä

– arvonimet voivat olla feminiinin kaltaisia
vrt. קוֹהֶ֫לֶת mask. saarnaaja, seurakunnan johtaja

Kamats–he-päätteiset miehennimet ovat luonnollisesti maskuliineja.

• יָ֫הוּ– jahu-päätteisten erisnimien supistuneet muodot
יִרְמְיָה
יְשַׁעְיָה
מַתִּתְיָה
נְתַנְיָה

• יוֹנָה

• מִיכָה < מִיכָאֵל / מִיכָיְהוּ

• vierasnimet

יְוהָה

פְּקָה

2.6 TAV-KIRJAIMEEN PÄÄTTYVÄT MASKULIINIT

Tav-kirjaimeen päättyvistä juurista johtuu tav-kirjaimeen loppuvia maskuliinisubstantiiveja.

√ססת

√כתת v. (15x) hakata kappaleiksi, murskata

כִּתּוּת כיתות mask. [kittuul-verbaalisubst. pi.] MH
murskaaminen, särkeminen

√שרת v. (97x) palvella

שֵׁרוּת שירות mask. [kittuul-verbaalisubst. pi.]
– 1. PBH palvelu
– 2. NH taksi (eli palvelulinja)
– 3. NH avustaminen

שֵׁרוּתִים שירותים mask. mon. "palvelut", WC, toilet

Tertiae he -juurista johtuvat harvinaiset tav-päätteiset substantiivit voivat olla joko maskuliineja tai feminiinejä.

√ססה

√בנה (בני) rakentaa

בַּיִת mask. [diftongisegol.] talo

בָּתִּים

√דלה (דלי) riippua jonkun varassa

דלת דֶּלֶת fem. [a-segol.] ovi

דְּלָתוֹת

Muita tav-kirjaimeen loppuvia maskuliineja:

√קהל kutsua äänellä kokoon: v. (39x) kokoontua

קוהלת קֹהֶלֶת mask. (7x) kokouksen puhuja, puheenjohtaja; saarnaaja
– arvonimet voivat olla feminiinin kaltaisia

תות mask. PBH(L aram./syyr. תּוּתָא)
– 1. silkkiäispuu, silkkiäismarja eli mulperi
– 2. (puhek.) mansikka

תּוּתִים

mask. mansikka, "pellon marja"

תות־שָׂדֶה תות שדה

mask. silkkiäispuun/mulperipuun marja, "puun marja"

תות־עֵץ תות עץ

3. KAKSISUKUISET SUBSTANTIIVIT

Suurin osa klassisessa hepreassa molemmissa suvuissa esiintyvistä sanoista on nykyhepreassa feminiinejä.

דֶּרֶךְ דרך mask./fem. (NH fem.) [a-segol.] tie,
"eteenpäin suuntaaminen"

דְּרָכִים

√דרך suunnata eteenpäin

לָשׁוֹן mask./fem. (NH fem.) kieli (sekä elin että puhuttu)
[BH yleensä fem., 6x mask.]

לְשׁוֹנוֹת

√לוש sekoittaa ainekset yhteen, v. tehdä/vaivata/sekoittaa taikina

צִפּוֹר צִיפור mask./fem. (NH fem.) lintu

צִפּוֹרִים [צִפָּרִים] צִיפורים mon.

שֶׁמֶשׁ mask./fem. (NH fem.) aurinko, "palvelija"

שְׁמָשׁוֹת mon.

√שמש palvella

4. YHDYSSANOJEN SUKU

Rakennegenetiivillä (st. constr., nismach) muodostettujen yhdyssanojen suku määräytyy ensimmäisenä olevan eli omistettavan sanan mukaan.

אֶבֶן fem. kivi

אַבָנִים

fem. kulmakivi, perusasia, "perustuksen kivi"

אֶבֶן־יְסוֹד אבן יסוד

אַבְנֵי־יְסוֹד אבני יסוד

אֹזֶן אוזן fem. korva

אָזְנַיִם אוזניים du. korvat, "kaksi korvaa"

fem. hamaninkorva (purim-juhlan leivonnainen)

אֹזֶן־הָמָן אוזן המן

אָזְנֵי־הָמָן אוזני המן

אָרוֹן [BH myös אֲרוֹן] mask. arkku

אֲרוֹנוֹת

mask. liitonarkku

אֲרוֹן־הַבְּרִית ארון הברית

בַּיִת mask. talo

בָּתִּים

mask. synagoga, "kokoontumisen talo"

בֵּית־כְּנֶסֶת בית כנסת

בָּתֵּי־כְּנֶסֶת בתי כנסת